

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMINĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

Abonamentul

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

Articolele și corespondența

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu,
str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se
înapoiază. — Scrisorile nefrancate se retuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de
mai multe ori se dă rabat corespunzător.
Inserțiunile se adresează ADMINISTRAȚIEI Tele-
grafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

Sfânta Scriptură în limba română

Sfânta Scriptură, sau BIBLIA, este cartea de căpătii a Bisericii creștine. În filele ei sfințite, sînt așternute multe din descoperirile pe care Dumnezeu le-a făcut oamenilor, în scopul mîntuirii noastre sufletești. Am zis „multe”, pentru că o parte din aceste descoperiri (sau: revelații, dezvăluiri) nu au fost scrise în Biblie (dovadă Ioan 21, 25), ci au trecut dela o generație la alta prin învățatura Bisericii, formînd ceea ce se cheamă Sfînta Tradiție (sau Predania creștină).

Biblia, sau Sfînta Scriptură, a fost scrisă în ebraice (Vechiul Testament) și în grecește (Noul Testament). Din aceste limbi, ea a fost tradusă de-alungul celor aproape două mii de ani de viață creștinească, în peste o mie de limbi și dialecte, adică în graiurile popoarelor cari s-au creștinat.

A fost voia lui Dumnezeu ca fiecare popor creștinat să cunoască descoperirile cele de sus în graiul său, ca să le poată înțelege, ca să le poată da ascultare, ca să le poată urma în viața cea de toate zilele.

Poporul român a ajuns destul de tîrziu să aibă Biblia pe limba sa. Veacuri de-arîndul, după ce s-a creștinat, sfințele slujbe creștinești se făceau la noi în limba slavonă sau grecească. „Evanghelia” și „Apostolul” — adică citirile biblice la sfințele slujbe și rugăciuni de-obște, — erau ascultate în aceste limbi.

Cei mai mulți credincioși nu înțelegeau mare lucru din citirea Bibliei în limbi străine. Preoții vremurilor de demult aveau grijă, firește, să explice, să tâlcuiască în grai românesc ceea ce citeau în slavonește sau grecește.

Abia prin veacurile 13—14 se pare că am ajuns și noi să avem în românește Sfînta Scriptură, sau măcar părți din ea. Urme foarte vechi despre aceasta sînt: *Codicele Voronețian* și *Evangheliarul din Londra*.

Codicele Voronețian este o carte scrisă de mîna, pe hîrtie de în, foarte subțire. Pe 85 de foi întregi, el cuprinde părți din cartea Faptelor Apostolilor și părți din Epistolele sobornicești (Iacov și I—II Petru). Scrierea este cu litere cirilice. Cuvintele nu sînt despărțite întredaltă, ceea ce dovedește vechimea lui.

A fost descoperit la sfînta mînăstire Voroneț, de un profesor din Huși, Grigorie Crețu (în 1871).

Evangheliarul din Londra a fost scris cu mîna în 1574, undeva în Muntenia. De-acolo a luat calea străinătății.

Aceste două scrieri vechi, precum și tipăriturile diaconului Coresi, făcute la Brașov (în veacul 16), dovedesc că și noi, românii, am avut

de timpurii Biblia tradusă în românește (sau măcar părți din ea).

Pentru prima dată s-a tipărit tot Noul Testament în românește la anul 1648, în Bălgărad (Alba-Iulia), în vremea și cu osirdia luminatului mitropolit al Ardealului Sîmion Ștefan. Cheltuielile de tipărire au fost suportate de principele calvin Gheorghe Racoți.

Patruzeci de ani mai tîrziu (1688), a fost tipărită la București, pentru întia dată, întreaga Biblie. La traducerea ei au ostenit o seamă de bărbați luminați ai poporului nostru: Nicolae Milescu Spătarul, Episcopul Ghermano Nissis, frații logofeți Radu și Șerban Greceanu și Episcopul Mitrofan al Hușilor. Cheltuielile de tipărire au fost suportate de binecredincioșii volvezi Șerban Cantacuzino-Basarab și Constantin Brîncoveanu. Inima acestei lucrări a fost Mitropolitul Ungrovlahiei (Țării Românești), fericitul întru pomenire Teodosie Veștemeanul (originar de lângă Sibiu).

Biblia dela București a devenit curînd atît de rară, încît nici cu bani grei n-o mai puteai găsi. Cine punea mîna pe ea, n-o mai lăsa cu una cu două. Multe exemplare din această Biblie au pătruns pe „vama cucului” (în dăsașa călugărilor, ciobanilor și călătorilor) și în țara Ardealului, fiind de mîngăiere și întărire dreptcredincioșilor creștini romîni din aceste locuri, în umilirile și prigonirile pe care le sufereau (mai ales după desbinarea dela 1700) din partea Habsburgilor și a uneltelor lor.

În anul 1795, învățatul călugăr blăjan Samuil Mîcu-Clain isprăvisse de tradus din grecește Biblia, pe care episcopul Ioan Bob a tipărit-o.

La 1819, a apărut o nouă Biblie în românește, în orașul Petrograd (azi: Leningrad), atunci capitala Rusiei. Ea poartă numele de Biblia dela Petrograd.

Episcopul Buzăului Filotei, a tipărit Biblia dela Buzău (între anii 1854—56).

La Sibiu, marele mitropolit Andreiu Șaguna a tipărit Biblia care-l poartă numele (între anii 1856—58), bogat ilustrată.

Mai multe ediții ale Bibliei în românește au fost publicate de Societatea pentru răspîndirea Bibliei în Anglia și în străinătate. Unele din aceste traduceri sînt, însă, greșite și dau loc la explicații și învățături contrarii învățaturii Bisericii noastre.

Sfîntul Sinod al Bisericii Ortodoxe Romîne a publicat prima sa ediție a Bibliei în anul 1914. De-atunci încoace, Biblia s-a tipărit de mai multe

Continuare în pag. 4

La Nașterea sf. Fecioare

În ziua de 8 septembrie din fiecare an sf. noastră Biserică prăznuiește după toată cuviința nașterea sf. Fecioare Maria. An de an, sf. Biserica ne duce cu gîndul, în această zi, la clipele de nefermărită bucurie pe care bătrînii Ioachim și Ana le-au avut deodată cu dobîndirea celei ce avea să fie Maica Domnului nostru Iisus Hristos.

Dar bucuria curată a celor doi bătrîni este și a noastră a tuturor dreptcredincioșilor creștini. Căci, dacă sf. Fecioară le-a fost lor fiică și mîngăiere în bătrînețe, nouă ne este maică solitoare către Dumnezeu, maica Mîntuitorului nostru.

Cîntările bisericesti ne grăiesc cu multă limpezime despre ceea ce avem să înțelegem în legătură cu nașterea sf. Fecioare. Mai mult decît a grăi despre o oarecare faptă întîmplată înainte cu două mii de ani, faptă osebită de bună seamă, ele ne arată că, deodată cu nașterea Fecioarei, „Dumnezeu, Cel ce se odihnește pe scaunele cele înțelegătoare, scaun sfînt pe pămînt sieși și-a gătit”. Și încă nu numai scaun sfînt, ci, „Cel ce a întărit cerurile cu înțelepciunea, cer însuflețit cu iubirea de oameni și-a făcut” în sf. Fecioară. De unde bătrînii Ioachim și Ana erau socotiți ca o „rădăcină neroditoare”, prin Nașterea sf. Fecioare s-a arătat că din ei „pe pomul cel de viață purtător l-a odrăslit nouă, pe Maica lui Dumnezeu al minunilor și nădejdea celor fără de nădejde”. Prin nașterea sf. Fecioare, „bucurie s-a vestit la toată lumea”. Căci, mai tîrziu, din sf. Fecioară „a răsărit soarele dreptății, Hristos Dumnezeuul nostru”, care „a deslegat blestemul, a dat binecuvîntare și stricînd moartea, ne-a dăruit nouă viață veșnică”.

Deodată cu nașterea sf. Fecioare, „Ioachim și Ana din defăimarea nașterii de fii și Adam și Eva din stricăciunea morții s-au slobozit”. Dar noi credincioșii „din vina greșelilor ne izbăvim” cînd „cea steapă naște pe Născătoarea de Dumnezeu și hrănitoarea vieții noastre”.

De tot lămurit ne grăiește însă, la 8 septembrie, cîntarea bisericască de la Laude, cînd zice:

„Astăzi este ziua Domnului; bucurați-vă popoare, că iată cămara luminii și cartea cuvîntului vieții din pîntece sterp a ieșit. Și ușa cea către răsărit născîndu-se, așteaptă intrarea arhierelui celui mare; una și pe unul Hristos aducîndu-l în lume, spre mîntuirea sufletelor noastre”.

Să ne cucerim de o atît de binecuvîntată rînduială așezată de Dumnezeu pentru mîntuirea noastră și să prăznuim nașterea sf. Fecioare întru smerenie multă. Căci întru smerenie Ioachim și Ana au dobîndit fiică; pentru curăție și smerenie negrăită s-a învrednicit fiica lor să-l nască pe Fiul lui Dumnezeu și desăvîrșit smerindu-se, Fiul Fecioarei, ne-a mîntuit pe noi.

D. CALUGĂR

Purtarea creștinului la sfânta Liturghie

Orice credincios se roagă orlunde, căci Dumnezeu primește să i-se grăiască în tot locul (F. A. 17, 24), și „nu ține seama de nici un fel de loc, pentru că El cere doar inimă cucernică” (Invățătura de credință, Buc. 1952, p. 221); totuși credinciosul știe că, biserica este locul destinat de Dumnezeu însuși în chip special rugăciunii, la care Dumnezeu ne cheamă mai cu seamă în Dumineci și Sărbători, dar și cu alte ocazii, fie de bucurie, fie de întristare. Deci, în Dumineci și Sărbători, când nu ești reținut de boală sau alte pricini serioase, de a merge la biserică, te scoli de dimineață, te speli, te îmbraci „în haine curate și îngrijite, dar nu cu găteală pea multă și lux”, te pregătești sufletește, alungind din inimă orice vrăjmășie și orice gând păcătos, și când auzi clopotele bisericii, îți faci semnul Sf. Cruci și pornești la biserică. În drum spre biserică fi tot numai cu gândul la Dumnezeu, pe Care vrei să-L preaslăvești, să-I mulțumești, să-I ceri iertarea păcatelor, și ajutor pentru sănătatea trupescă și sufletească.

În curtea bisericii te curăți de praf sau de noroi, îți descoperi capul, îți faci semnul crucii și, lăsând afară „toate gândurile, toate griile lumesti, toate simțirile pămîntești, intri în biserică cu credință, cu frica lui Dumnezeu și cu bună evlavie”.

Fără să te uiți în dreapta sau în stînga, pășește ușor pînă în fața Sf. Evanghelii și a icoanei de pe tetrapod, te închină frumos și le sărută, apoi, plecîndu-te puțin spre dreapta și spre stînga, dacă a început Liturghia, nu te mai duci să săruți icoanele de pe iconostas, ci treci în toată liniștea, la locul cuvenit: bărbații la dreapta, iar femeile la stînga, și anume băteții și fetele mici în față, mijlocul bisericii rămînd loc de trecere. În multe biserici bărbații sînt înaintea, femeile în urmă.

După ce ți-ai luat locul, nu umbla și nu te mișca prin biserică, ci stai drept, nemîscat, îndreptîndu-ți toate puterile sufletești numai la Dumnezeu, ascultînd slujba cu toată cuviința și evlavie și cîntînd împreună cu cîntăreții și ceilalți credincioși răspunsurile Sf. Liturghii.

Nu te rușina să faci semnul crucii, și nu-l face în grabă, căci „după felul cum facem crucea, vîd ceilalți oameni cam ce loc are în inima noastră Dumnezeu” (Invăț. d. c. pg. 204). Nu vorbi, nu ride, nu face zgomot și nu-ți întoarce capul în toate părțile. Ori de cîte ori faci semnul crucii, să-l faci corect și să te gîndești la mărirea Celui prea înalt, în numele căruia îl faci, să te gîndești adică cum Fiul lui Dumnezeu, făcut om, ne-a mîntuit, prin Jertfa Sa pe cruce, și a împăcat astfel cerul cu pămîntul.

La momentele principale ale slujbei să îngenunchiezi, căci prin aceasta îți „mărturisești evlavie, pocăința și puținătatea înaintea lui Dumnezeu”, și de asemenea, prin metania mare, cîstești îndurarea Lui; Dumineca însă și în răs-timpul de la Paști și pînă la Rusali, metania mare nu se face (Can. 90 sinod. 6 ecumenic), dar în toate celelalte zile și Sărbători de peste săptămîină, în deosebi în posturi, Biserica o recomandă, fiind o manifestare a pocăinței lăuntrice și a închinării vieții noastre lui Dumnezeu.

Iată pe scurt, cuprînsul și mersul sfintei Liturghii și înțelesul Ei, pentru ca să înțelegi și mai bine, cum trebuie să te porți, cînd lei parte la dînsa.

După ce ai intrat în biserică, se cuvine să rămîi pînă la sfîrșitul slujbei. Înainte de toate, să cugeți că în fața ochilor sufletești se desfășoară toată viața pămîntească a Domnului nostru Iisus Hristos și se înnoiește Jertfa Lui mîntuitoare, de pe Golgota, prin cea mai mare și mai înfricoșată minune: Prefacerea pîinii și a vinului în însuși Trupul și Sîngele Domnului.

În semn că Domnul, prin Jertfa Sa, a deschis cerul pentru toți cei cred în El, ușile împărătești ale altarului sînt deschise cînd începe sf. Liturghie.

Imediat însă, după binecuvîntarea preotului, ele se închid și abia, după ectenia mare, în care se fac cereri pentru diferite trebuințe materiale și sufletești ale obștei, după antifioanele (Bine cuvîntat...; Unule născut...) prin care se vestește venirea Domnului în lume, și după fericiți care închipuiesc începerea lucrării în lume a Domnului, se deschid ușile din nou și urmează vohodul mic sau ieșirea preotului, cu sf. Evanghelie, pînă în mijlocul bisericii. Ușile deschise închipuiesc acum „ieșirea Mîntuitorului din taina vieții necunoscute (Nazaret) și arătarea Lui în lume”, iar vohodul mic închipuiește ieșirea Mîntuitorului în lume, spre a propovădui Evanghelia. Avînd în vedere semnificația vohodului, creștinii obișnuiesc a îngenunchia, în semn de respect față de sf. Evanghelie, așa cum îngenunchiază și în timpul cetirii ei, căci acum îl vîd și-L ascultă pe Domnul însuși. Apoi cu toată luarea aminte ascultă atît cetirea Apostolului, ce închipuiește trimiterea sfinților Apostoli la propovăduire, cit și cetirea sf. Evanghelii, care este însăși cuvîntul Mîntuitorului.

După cetirile biblice și după terminarea Liturghiei chemațiilor, urmează cea mai sfîntă parte a Liturghiei, numită Liturghia Euharistică, pentru că în partea aceasta se aduce Jertfa și se săvîrșește sfînta Euharistie, care lucrare constituie miezul sau inima sfintei Liturghii.

Primul moment mai însemnat, din această parte a Liturghiei, este vohodul cel mare.

În timpul cîntării „Cei care pe Heruvimi, cu taină închipuim”..., preotul duce, din proscomidier, cinstitele Daruri, prin mijlocul bisericii și le așează pe sfînta Masă a altarului. Ieșirea aceasta, numită vohodul cel mare, închipuiește ultimul drum al Domnului spre Ierusalim, patimile, moartea și îngroparea Sa. De asemenea ea închipuiește „alaiul de îngropare a Domnului” adică ducerea sfîntului Său Trup de la Golgota la locul unde era săpat mormîntul”. (Invăț. de cred. pg. 209). Deci și preotul, ieșind din altar, se oprește în mijlocul bisericii și face pomeniri „după pilda tilharului, răstîgnit în dreapta lui Iisus, care a cîștigat făgăduința Raiului”, pentru a rugat pe Domnul: „Pomenește-mă Doamne, cînd vei veni întru împărăția Ta”. (Aceași, p. 270).

Ca și la vohodul mic, și în timpul acestui moment sfînt e bine să îngenunchiezi, umilindu-te și cerînd iertarea păcatelor. (În unele părți ale Bisericii noastre Ortodoxe mai este obiceiul, ca, la această ieșire, preotul să atingă, cu sf. Potir, creștetul credincioșilor îngenunchiați și atunci cade-se să te gîndești și mai mult la rugăciunea tilharului de pe cruce).

După cinstitele Daruri au fost așezate pe sf. Masă, preotul le cădește, închide ușile împărătești și trage perdeaua; toate acestea închipuiesc: ungerea trupului Domnului cu arome, pogorirea Lui la Iad cu sufletul și înconjurarea mormîntului cu strajă, iar rugăciunile pe care le rosteste, în taină, vorbesc de patimile, moartea și îngroparea Domnului.

După mai multe rugăciuni, prin care ne pregătim spre a participa cu vrednicie la aducerea sf. Jertfe, și după ce ne-am mărturisit credința comună (Crezul) și dragostea întreolaltă, preotul zice: „Să mulțumim Domnului”.

Deci începe săvîrșirea sf. Jertfe; credincioșii cîntă „cu vrednicie”... preotul cetește, în taină, rugăciunea aducerii sf. Jertfe, zicînd cu glas înalt „Cîntarea de biruință”...; apoi continuă,

în taină, istorisirea chipului în care Mîntuitorul a întemeiat sfînta Euharistie, iar credincioșii cîntă imnul de biruință „Sfînt, Sfînt, Sfînt”...

După cîntarea imnului de biruință, preotul glăsuiește tare: „Luați mincați”... „Beți dintru acesta toți”... și „ale Tale, dintru ale Tale”... iar credincioșii cîntă imnul „Pre Tine Te lăudăm”...

În timpul cîntării acestui imn de aducere a sfintei Jertfe, preotul în taină, se roagă lui Dumnezeu, și Sfîntul Duh coboară și sfințește pîinea și vinul, prefăcîndu-le în sf. Trup și Sînge al Domnului și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos; e clipa cea mai sfîntă a sf. Liturghii, cînd credincioșii trebuie să îngenunchieze și să se roage cu toată evlavie, dragostea și mulțumirea, că pot participa la roadele sfintei și înfricoșatei Jertfe de pe cruce. Drept aceea preotul, în taină, citește „rugăciunea de mijlocie pentru toată Biserica”, pomenind pe toți credincioșii vii și morți, precum și rugînd pe toți Sfînții ca să mijlocească pentru noi, și apoi, cu glas tare, pomenind pe Maica Domnului, se cîntă, în cinstea ei „Cuvîne-se cu adevărat”...

Urmează ectenia de pregătire, spre a ne împărtăși cu Sfintele Taine, care se încheie cu rugăciunea Domnească (Tatăl nostru).

După rugăciunea Domnească urmează iarăși un moment însemnat, cînd preotul ia în mîna Sfîntul Trup și-L înalță de pe Disc, zicînd: „Să luăm aminte, Sfintele, Sfînților”. Înălțarea aceasta a Sfîntului Trup (Agnel) închipuiește înălțarea Domnului pe Cruce, și de aceea cu toată luarea aminte să ne gîndim că Domnul S-a jertfit, pentru ca fiecare din noi să ne putem împărtăși din roadele Jertfei Sale și să ne sfințim.

Deci după împărtășirea preotului, la cuvintele „Cu frica lui Dumnezeu”..., se împărtășesc credincioșii, pregătiți pentru aceasta. Apoi, preotul luînd Sf. Disc și Sf. Potir, le înalță și le arată credincioșilor, apoi le duce în proscomidier, aceasta închipuind ultima arătare a Domnului, după înviere, ca și înălțarea Lui la ceruri.

După rugăciunea ultimă, numită a Amvonului, apoi din ușile împărătești, preotul face „încheierea Liturghiei, binecuvîntînd credincioșii și cerînd îndurarea lui Dumnezeu și ajutorul tuturor Sfînților”. (Invăț. cr. ort., p. 277).

Acesta este pe scurt, tilcul sf. Liturghii, care este miezul și culmea celorlalte slujbe bisericești, și totodată și „slujbă creștină întemeiată și săvîrșită de Mîntuitorul însuși”...

Ea este cea mai înaltă formă de cînstire și preamărire a lui Dumnezeu... „găsim în rîndul sf. Liturghii însăși istoria sfîntă a mîntuirii noastre; toate cele ale Liturghiei ne duc cu gândul la Hristos Domnul, care prin Jertfa Sa a curățat, în dar, păcatele și fărădelegile lumii”.

Luînd parte la sf. Liturghie, cîștigăm cel mai mare folos sufletec, pentru că ne găsim în apropierea Domnului, care se roagă împreună cu noi, mijlocește pentru noi în fața lui Dumnezeu-Tatăl și dacă ne împărtășim, ne unim chiar cu însuși Sfîntul Trup și Sîngele Lui, spre iertarea păcatelor și viața cea veșnică.

Pr. Prof. Petre Procopoviciu

Acesta este titlul unei cărți de peste 300 pagini, tipărită de către Arhiepiscopia

Sibiului. E o carte, care ar trebui citită de toți credincioșii, spre a-și da seama de începuturile și dezvoltarea credinței cei dreptmăritoare între românii din Transilvania.

Ce cuprinde cartea aceasta? — Ea este istoria luptei credincioșilor ardeleni pentru păstrarea unității de credință și pentru neschimbarea legii strămoșești. Ea ne arată cât de mult au fost legați sufletește acești credincioși de legea strămoșească, câte jertfe au adus, cât s-au frământat, cât s-au luptat pentru ca să fie lăsați a se închina Domnului după dreapta credință.

Cartea are trei părți mari: În Partea I se arată că noi, credincioșii români, dintru început am fost una, adică am ținut de o singură Biserică. În Partea II se dovedește că și după desbinarea dela 1698-1700, credincioșii ardeleni tot una au rămas, păstrând neschimbata legea strămoșească. În Partea III se istorisește cum în vremea noastră (de la 1948), cei ce aveam o singură lege strămoșească avem și o singură Biserică, așa cum a fost și înainte de 1698-1700.

Aceste părți ale cărții cuprind 14 capitole, în cari se vorbește amănunțit despre unitatea noastră de credință și despre încercările de a ne-o strica. Așa se arată că poporul român s-a format din împreunarea dacilor cu romanii, la care s-a adăugat influența slavilor, care au venit și locuit pe aceste plaiuri. Coloniștii și soldații romani, unii veniți din Asia Mică, au adus cu ei și credința creștină, sădită în Asia Mică de sf. Ap. Pavel. Așa că putem spune că în vremea în care se forma poporul român, în acea vreme el se și creștina (anii 200—700). Când a apărut poporul român ca un popor format, el era creștin. Biserica noastră a fost dintru început sub ocrotirea Patriarhilor dela Constantinopol. Sf. Ioan Gură de Aur, patriarh la Constantinopol, s-a îngrijit și de Biserica românilor de peste Dunăre. Așa că dintru început noi am ținut de Biserica ortodoxă, am primit învățătura ei, slujbele ei și rinduelile ei, așa cum erau în Constantinopol și în întreg Răsăritul (la Antiohia, Ierusalim, Alexandria).

Pe la anii 900—1000, pentru că eram în strânse legături cu statele slave (Bulgari, Sirbi), am primit în Biserică limba slavonă. Că pe atunci era credința că în Biserică se pot folosi numai limba ebraică, greacă, latină sau slavă. Greaca se folosea în răsărit, latina în apus, și slavona la popoarele slave și la noi. Cu vremea însă, începând cu anii 1400—1500, s-au tradus cărțile de slujbă și s-au tipărit cărți de învățatură creștinească în limba română. Așa s-a ajuns ca în Biserica noastră să se folosească numai limba română, ca poporul să înțeleagă învățătura sfântă și cele ce se zic la sf. slujbe.

În Ardeal toți credincioșii români țineau de Biserica ortodoxă. Aici aveau un mitropolit și mai mulți episcopi. Biserica ortodoxă a fost prigonită de regii catolici ai Ungariei, apoi de principii calvinii al Ardealului, dar nici unii nici alții n-au reușit să treacă pe români dela credința ortodoxă la credința catolică sau la cea calvină. Românii erau așa de legați de credința ortodoxă, încât ortodoxia era

Cînd frații sînt împreună

numită „legea valahică”, adică „lege românească”.

Dar, la 1688, Ardealul ajunsese sub stăpînire împăraților dela Viena. Aceștia, fiind catolici, au căutat să tragă pe români la catolicism. Cunoscînd cît de mult țin credincioșii români la „legea” lor, ei au făgăduit preoților ortodocși, care se vor uni cu Roma, mari favoruri materiale, multe bunătăți, spunîndu-le totdeauna că nu le cer să schimbe nimic din legea lor. Cu așa făgăduință a reușit împăratul să înduplece pe Mitropolitul Atanasie și pe 38 protopopi să iscălească un act, în care ei spun că se unesc cu Biserica Romei, dar cu condiția ca să primească privilegiile făgăduite și ca „toată legea să stea pe loc”. Adică nici învățătura, nici slujbele, nici călindarul, nici celelalte rîndueli strămoșești să nu se schimbe. Iar dacă va vrea cineva cîndva să schimbe legea, unirea cu Roma să se desfacă. Patriarhul dela Roma, adică Papa să n-aibă nici un amestec, decît atît ca să confirme (întărească) pe mitropolitul ales de soborul protopopilor și preoților români.

După ce au iscălit actul acesta (1698), împăratul nu s-a mai ținut de făgăduințe. Intîi, pe Atanasie l-a coborît de la treapta de mitropolit la aceea de episcop. Pe preoți i-a scutit de unele dări („porția împăratului”), fără a le da drepturi ca la preoții catolici.

Credincioșii, care nu știau nimic de actul protopopilor, au rămas tot iobași, apăsați de poveri foarte grele.

Împăratul socoti că, dacă 33 protopopi au iscălit actul de unire, toți preoții și toți credincioșii români din Ardeal au trecut la unire. Dacă îndrăzneva cineva, preot sau credincios, să spună că nu-i unit, ci că el este ortodox, împăratul îl arunca în temniță, sau îl supunea la chinuri, bătăi, dări grele, pînă cînd ori se declara unit, ori pierdea de suferințe, ori își lua lumea în cap și trecea granița în Țara Românească sau în Rusia. Așa au plecat mulți în Rusia de au cerut ajutor împotriva celor ce prigoneau pe dreptcredincioși. Ba, sub conducerea călugărului Sofronie dela Cioara, se porni și o răscoală în întreg Ardealul pentru apărarea legii strămoșești (1760). Împărăteasa Maria Terezia de la Viena trimise cu armată, pe generalul Bucov. Acesta potoli răscoala cu tunurile, dădu toate bisericile și toate averile bisericesti preoților uniți, iar pe cei ce se declarau ortodocși îi sili să-și clădească noi biserici. De aceea în satele unde erau și uniți și neuniți, biserică unită se numea „biserica veche” și cea neunită se numea „biserica nouă”. Generalul oprî sub pedeapsă mare de a se mai întoarce cineva dela unire la Biserica ortodoxă, dar folosi toate mijloacele ca să treacă pe români dela ortodocși la uniți. Așa cînd s-a înființat la Veștem (Sibiu) regimentul grănițeresc, el a silit pe românii de acolo să treacă la uniți. Ei însă mai bine au părăsit satul, ducîndu-se în Vilcea peste munți, decît să se facă uniți. În locul lor satul a fost colonizat cu uniți. Și așa Veștemul a devenit parohie unită.

Cu toată forța armată folosită și cu toate privilegiile făgăduite, tot Biserica

ortodoxă (neunită) a rămas cu mai mulți credincioși decît Biserica gr.-catolică. Pe

la anul 1900 erau cu 600.000 credincioși ortodocși mai mulți decît credincioși uniți în Transilvania.

După aceea, deși apăsată de stăpînire austriacă, Biserica ortodoxă din Transilvania s-a întărit și s-a dezvoltat, mai ales sub păstorirea marelui mitropolit Andrei Șașuna (1846—1873). Ea a stat în strînsă legătură cu Biserica ortodoxă română de peste munți.

Dar în Biserica gr.-cat. română ce s-a întimplat? Această Biserică era sprijinită de stăpînire austriacă. Stăpînire însă cerea conducătorilor Bisericii să aducă schimbări în legea strămoșească, să înlocuiască învățăturile, slujbele și datinile strămoșesti cu învățături, slujbe și obiceiuri catolice. Încercarea aceasta de a schimba legea strămoșească s-a lovit de rezistența preoților și credincioșilor gr.-cat., care voiau să păstreze legea neschimbată. Astfel, datorită luptei preoților și credincioșilor gr.-cat., în Biserica gr.-cat. nu s-au putut aplica planurile de catolicizare, ci au rămas vechile rîndueli sfinte, pe care le aveau, toți românii ortodocși. Deci, atît în Biserica ortodoxă din Transilvania, cît și în Biserica gr.-cat. română era una și aceeași lege strămoșească, legea în care au trăit strămoșii pînă la 1698—1700, care era legea ortodoxă și românească.

Se punea atunci întrebarea: dacă preoții și credincioșii din amîndouă Bisericele românești aveau aceeași lege strămoșească, de ce să mai fie ei despărțiți în două Biserici, de ce să nu facă parte dintr-o singură Biserică, așa cum au fost înainte de 1700? De ce? — Pentru că împăraților austriaci le convenea ca românii să fie împărțiți în două, să se certe și să se învrăjbească întreolaltă. Bagsamă știau și ei proverbul: „Cînd doi se ceartă, al treilea cîștigă”. De fapt: Cînd se certau doi români (unul gr.-cat., altul ortodox) cîștigau stăpînitorii streini și asupritorii, iar românii pierdeau.

De lucrul acesta și-au dat seama și românii. De aceea credincioșii și preoții din cele două Biserici românești trăiau întreolaltă în bună înțelegere. Mai mult: în 1791, 1848, 1918 și alte dați românii au cerut să li se îngăduie să țină de o singură Biserică: Biserica ortodoxă română (a Răsăritului). Dar împăratul și stăpînitorii din Transilvania, n-au îngăduit lucrul acesta.

Adus-a însă Dumnezeu vremea, cînd cei tari și mari au fost răsturnați de pe scaune și s-au înălțat cei smeriți și obiști, cînd stăpînitorii care se bucurau de dezbinarea noastră s-au prăbușit, și poporul a putut să-și împlinească vrerea de a fi iarăși una în Biserica strămoșilor noștri. Așa, prin voia preoților și credincioșilor gr.-cat. — care s-au întors la casa părintească — românii credincioși din Transilvania nu mai sînt împărțiți în două Biserici, ci toți sînt iarăși fii ai Bisericii ortodoxe, la un loc cu credincioșii români din toată țara românească. De altfel cînd circa 12 milioane români erau ortodocși, ce rost avea ca un milion și ceva de români ardeleni, care aveau tot slujbe ortodoxe, să rămînă despărțiți de frații lor

Sfinta Scriptură în limba română

Urmare din pag. 1-a

ori, în ediții din ce în ce mai îmbunătățite — și ca traducere, și ca tipar — sub ocîrmuirea răposatilor patriarhi ai Romîniei Miron Cristea și Nicodim Munteanu, precum și în zilele noastre, prin osîrdia Prea Fericitului Patriarh Justinian.

În afară de acestea, s-a tipărit de mai multe ori Noul Testament în romînește. Dintre acestea, merită să fie pomenite, cu cinste, mai ales Noul Testament tipărit la Mănăstirea Neamțu (de către Episcopul și apoi Patriarhul Nicodim), precum și Noul Testament dela Cluj (ediția I, 1942, ediția II în 1945), publicat cu toată osteneala P. S. Episcop Nicolae Colan.

În trecut, traducerile romînești ale Bibliei erau o mărturie și un sprijin al credinței noastre ortodoxe și al unității graiului romînesc. Cei ce făceau și tipăreau aceste traduceri, aveau grijă să scrie așa ca să înțeleagă toți romîni, căci cuvintele-sînt ca bani — și numai acei bani sînt buni, care umblă (circulă) în toate țările (cum spunea mitropolitul Ardealului Simion Ștefan, în predoslovie Noul Testament dela Bălgrad).

Astăzi, credincioșii noștri să fie cu luare-aminte cînd își aleg Biblia pe care vreau s-o cumpere și s-o ducă în casele lor, căci sînt și Biblii cu greșeli, cari ne fac să greșim, fără să ne dăm seama, și în înțelegerea învățăturii minuitoare de suflet a Domnului și Mintuitorului nostru Iisus Hristos, păstrată curată în Sfînta noastră Biserică dreptmăritoare.

Am scris aici aceste rînduri de pomenire îndemnați de faptul că s-au împlinit 300 de ani de cînd s-a săvîrșit din viață mitropolitul Ardealului Simion Ștefan († 1656) și 100 de ani de cînd a început tipărirea Bibliei lui Șaguna (1856).

Prof. dr. Grigorie Marcu

S-a descoperit o veche tipăritură

În colecția bibliotecii documentare „Bolyai” din Tg.-Mureș s-a descoperit un codice în pergament conținînd Biblia (Vechiul și Noul Testament) cu excepția psalmilor lui David.

După cum s-a stabilit, codicele a fost scris cu mîna într-o mănăstire pe la mijlocul secolului al XIV-lea. Codicele are 430 de pagini, din el lipsind circa 13—14 foi. Această lipsă se datorește faptului că, după cum consemnează Koncz Jozsef (1829—1906) fostul bibliotecar al bibliotecii „Bolyai”, codicele a fost descoperit înfîmblător la un băcan din Sîngeorgiu de Pădure, care-l folosea pentru ambalaj. După toate probabilitățile, codicele ar fi ajuns în proprietatea băcanului din vestita bibliotecă Rhodei-Würtemberg, care funcționase în această localitate.

Prelucrînd științific codicele, dr. Farczady Elek, bibliotecarul actualei biblioteci „Bolyai”, a descoperit pe marginile paginilor 204 și 205 o serie de adnotări în limba maghiară. Cercetînd mai atent adnotările, el a găsit un text de 7 rînduri scris cu mîna, iar în pagina 155 a codicelui, o serie de comentarii în limba maghiară a unor cuvinte latinești din textul codicelui.

Concluzia cercetărilor științifice efectuate de către Facultatea de filologie a Universității „Bolyai” din Cluj, în frunte cu profesorul Szabo T. Attila și de către alți specialiști, este că rîndurile în limba maghiară descoperite în codice constituie cel de al cincilea monument al limbii maghiare, situîndu-se în ordine cronologică între „fragmentele de la Königsberg” și codicele Jokai.

(Agerpres)

Energia atomică

Cine nu cunoaște astăzi energia atomică?

— Toată lumea citește și vorbește despre această minunată energie. Ne spun învățații că toate lucrurile din lume sînt făcute din atomi, care sînt foarte mici. Dar cu toate că sînt foarte mici, atomii au în ei o putere foarte mare. Ei sînt formați dintr-un nucleu (sîmbure), care e așezat la mijlocul atomului, și mai mulți electroni (părțițele și mai mici), care se învîrt în jurul nucleului. Electrica se datorește acestor electroni. Dar nucleul însuși (sîmburele) este format din mai multe feluri de părțițele, care se numesc unele protoni, altele neutroni.

Învățații au reușit să „spargă” și nucleul, să despartă protonii și neutronii și așa să folosească puterea cuprinsă în nucleul atomului. Această putere se zice energie nucleară sau energie atomică. Cel mai ușor se pot „sparge” atomii de uraniu. De aceea uraniul se folosește cel mai mult pentru a fabrica energie atomică.

Ca să vedeți cit de mare e puterea cuprinsă în atomii de uraniu e destul să spunem că o bombă atomică mică aduce distrugerii, care nu le pot aduce vagoane de dinamită, sau că electricitatea produsă în uzinele electrice obișnuite cu 2.000 tone (2.000.000 kg) cărbune, se produce în uzinele atomo-electrice numai cu 1 kg de uraniu. Adică 200 vagoane de cărbune sînt înlocuite cu 1 kg de uraniu, care produce tot atîta căldură și electricitate. Mare cu adevărat este puterea atomului! El poate nimici orașe și milioane de oameni, precum poate face viața mai înfloritoare și mai luminoasă.

De cine atîrnă ca puterea atomului să fie o binefacere sau un blestem pentru omenire? — Atîrnă de voința și de lupta sutelor de milioane de oameni cinstiți din toată lumea. Pînă acum lupta acestora a oprit folosirea armelor atomice și a îndrumat omenirea spre folosirea pașnică a energiei atomice. Tot lupta aceasta, mai de vreme sau mai tîrziu, va duce la interzicerea armelor atomice și la folosirea puterii atomului numai pentru binele și

Cînd frații sînt împreună

Urmare din pag. 3-a

ortodocși? — Se bucură Mintuitorul că noi sîntem una, așa cum s-a rugat El cu sudori de sînge. Se bucură strămoșii, că acum sîntem una așa cum ei una au fost într-o dreaptă credință. Și se bucură copiii noștri, că nu se vor mai învrăjbi pentru credință, ci merg pe același drum, la aceeași Biserică, lăudînd împreună pe Dumnezeu!

Acesta este pe scurt cuprinsul cărții: „Cînd frații sînt împreună”. Fiecare credincios s-o ia, s-o citească, să se întărească în hotărîrea de a fi bun credincios al Bisericii strămoșești și să mărturisească tuturor bucuria de a fi iarăși una cu toți credincioșii romîni în credința cea dreptmăritoare.

Telegraful Român

fericirea tuturor. Căci dacă ai întreba pe orice om cinstit din orice țară: ce vrei să se facă dintr-un kg de uraniu, o bombă atomică sau electricitate pentru luminatul caselor și orașelor? — Îți va răspunde, că vrea mai bine electricitate decît bombe nimicitoare. Voința aceasta a sutelor de milioane de partizani ai păcii este o putere uriașă, care nu poate fi trecută cu vederea.

Popoarele sînt alături de propunerile Uniunii Sovietice, care susține încheierea unei înțelegeri între state, ca să nu mai facă experiențe cu arme atomice și să nu se mai fabrice astfel de arme, iar cele existente să fie nimicite. Interzicerea fabricării și folosirii armelor atomice ar lua o grijă și o povară de pe sufletul și de pe umerii popoarelor, căci ar înlătura primejdia unui război atomic nimicitor și ar ușura impozitele, care se adună pentru a fi cheltuite pe bombe atomice.

Noi, ca creștini, nu putem decît să fim pentru folosirea pașnică a energiei atomice și împotriva armelor atomice. De aceea credincioșii Bisericii noastre sînt alături de toți oamenii muncii din țara noastră și de toate popoarele în lupta lor pentru pace, pentru interzicerea armelor atomice, pentru ca energia atomică să fie pusă în slujba vieții și a fericirii. Și sîntem încredințați că „Dumnezeul păcii” va binecuvînta lupta credincioșilor săi și că popoarele vor birui, pentru ca pe pămînt să se întărească pacea și să se întindă peste toate plaiurile lumina bucuriei și a belșugului.

R.

Ce să citim?

I. PAVELESCU: Roadele muncii în întovărășire

editura de stat pentru literatură politică.

Această broșură înfățișează, sub forma unor istorisiri, aspecte de organizare a muncii în întovărășirile agricole. Exemplele date arată cum în anii care au trecut, datorită bunei organizări a muncii, o serie de întovărășiri au făcut pași importanți pe drumul întăririi lor economice-organizatorice.

Prima dintre istorisirile broșurii se țese în jurul planului de muncă. Din această istorisire se vede cum prin planificarea muncii în campanii agricole, întovărășii din Sîntana folosesc cu chibzuință forțele și mijloacele de muncă, merg în pas cu toate lucrările.

O altă istorisire din cuprinsul acestei broșuri arată rezultatele frumoase obținute de întovărășii din Olari, care au înțeles importanța efectuării lucrărilor în comun în tot timpul anului.

Din celelalte istorisiri reiese că planificarea și munca în comun nu sînt singurele metode de organizare a muncii. Pentru a face din întovărășire o unitate bine încheată, e nevoie ca oamenii să se ajute între ei cu brațele, cu vitele sau cu uneltele, să fie organizați pe echipe. „Bine, bine — spunea președintele întovărășirii agricole din Jupalnic —, dar știi că asta nu-i totul. Lucrează oamenii după plan, fac munca în comun, se întăresc, însă mai e ceva. Pentru a face din întovărășire o unitate puternică, e nevoie ca oamenii să fie rînduiți, organizați cu chibzuință.”

Citînd broșura „Roadele muncii în întovărășire”, țărani muncitori întovărășiți vor putea trage unele învățăminte cu privire la organizarea muncii lor.